

Sjöberg och sanningen

Det finns en rad allvarliga felaktigheter i det Sjöberg skriver i SvD den 26/9. I min replik lyfter jag några av hans medvetna eller omedvetna förvanskningar.

Sjöberg skriver att utpekandet av de två bröderna i Kevinfallet ”*tycks ursprungligen ha byggts på Sven Å Christiansons påstådda erfarenhet av barnvittnespsykologisk forskning*”. Fakta är att polisens misstankar mot bröderna bygger på uppgifter som finns långt innan jag kontaktades. Sjöbergs uppgifter/påstående om att pojkarna har ett alibi har ännu inte konstaterats.

Sjöberg anmärker på ett ”vetenskapligt test” som enligt honom ”*kom att bli ett av de viktigaste bevisen mot Bergwall*” avseende mordet på två norska kvinnor Trine Jensen och Gry Storvik. Fakta är att testet genomfördes för att visa att det inte går att komma fram till de fakta som Bergwall uppger genom att endast läsa pressmaterial. Det var detta åklagaren ville ha svar på, dvs att i möjligaste mån utesluta tidningsuppgifter som källa. Premisserna är tydliga. Testet säger inget om andra alternativa källor till Bergwalls uppgifter, dvs hur och när han kommit fram till det han uppger. Detta klargjordes förstas under huvudförhandlingen. Hur domstolar sedan bevisvärderar testets utfall är inte den sakkunniges sak.

Sjöberg ser mig som ansvarig för att polisen i Södertälje pekat ut en tolvårig pojke som skyldig till mord på sin bästa kompis, det sk sax-mordet i Hovsjö. ”*Deras viktigaste bevis tycks ha varit hans föregivet återuppväckta minnen av mordet vilka lockas fram med hjälp av Christiansons högst oortodoxa förhörsmetoder. Utpekandet tycks i sin tur ha inspirerat en brutal tvångsvård med bland annat höga doser ADHD-mediciner med svåra biverkningar under många år.*”

Att bortträngda minnen inte har något som helst med Hovsjöfallet eller andra nämnda utredningar att göra är lätt att förstå utifrån det enkla faktum att varken polis, åklagare, jag själv eller de misstänkta påtalar att de återhämtat bortträngda minnen. Sjöberg hävdar enträget att jag har fört in teorier om bortträngda minnen i olika rättsutredningar, först i fallet Thomas Quick och nu senast i Kevin- och Hovsjöfallen. Den ifrågasatta teori som jag felaktigt påstås ha haft som grund för mitt arbete skulle vara att en person kan ha bortträngda minnen av dödligt våld, minnen som sedan kunnat återhämtas i terapi, i polisförhör och rekonstruktioner. Det är korrekt att jag hänvisat till bortträngning, dissociation, psykogen amnesi osv som ett reellt, om än *mycket ovanligt* fenomen när det gäller vuxna *offer* för traumatiska upplevelser. Däremot har jag i en mängd sammanhang (vetenskapliga arbeten, föreläsningar och expertutlåtanden) påtalat att när det gäller gärningspersoners minnen av våldsbrott är det högst osannolikt att dessa personer inte kan minnas brotten i sig. Förvisso hävdar en ansevärd del misstänkta glömska inledningsvis i en förundersökning. Om skälen till påstådda minnesförluster, motsägelser eller ”haltande” berättelser hos misstänkta gärningspersoner kan vi inte säga något säkert om. Hypotetiskt kan det bl a handla om att de inte vill/orkar berätta, vill vilseleda polisen eller att de fantiserar och hittar på parallellt med det sakliga. För barn handlar det om förnekanden. Vad som dock är uppenbart är att fenomenet bortträngning inte är tillämpligt vare sig när det gäller Quicks tidigare erkännanden (han säger att berättelserna konstruerades utifrån vad han lärde sig om mordet genom terapin, polisförhören och tidningsstudier) eller de två brödernas berättelser i polisutredningen angående Kevins död eller i Hovsjöfallet. I det senare uppger ju den misstänkte att han ljugit sig igenom hela förundersökningen.

I olika sammanhang har jag i detalj och på en rad punkter med tydlighet visat att teorin om bortträngda minnen inte på något vis varit aktuell i nämnda utredningar. Då jag förnekats utrymme att klargöra detta på debattsidor (se <https://svenchristianson.se>) gör jag istället som svensk media nu har för vana att göra och citerar Sjöberg som den sanningssägare han vill framstå som. I en intervju i Sjukhusläkaren 27/9-17 sägs bland annat: *”Även om han [Sjöberg] säger att han aldrig har strävat efter att bli en debattör finns det en faktor, något som han kallar för ”en liten egenhet”, som har visat vägen genom hela hans liv. Han upplever det som djupt obehagligt att ljuga och har till och med svårt för även den vitaste av lögner”*.

Sjöberg säger: *”I vissa avseenden är det en ganska sympatisk egenskap, men om man ser på det ur ett fågelperspektiv så är det inte alltid helt lyckat. Jag väljer till exempel ofta att vara ärlig i situationer där det inte gynnar mig eller, ännu värre ur ett moraliskt perspektiv, den jag är ärlig mot” och ”Jag upplever till exempel inte att jag har tagit någon strid alls, utan konsekvent valt att vara hederlig medan andra som ser mig utifrån kanske skulle uppfatta att det handlar om att jag har en debattglad personlighetstyp”*.

Angående fallet Thomas Quick säger Sjöberg i samma intervju: *”När jag berättade om mina slutsatser för Bergwallkommissionen så avslutades det med, så som jag minns det, att Kjell Asplund och Daniel Tarschys som ju var tongivande personer i kommissionen, skakade hand med mig och sa något i stil med att jag var en visselblåsare och att de ville tacka så mycket för det fina jobb jag hade gjort... tänk om jag då, någon gång i mitten på 90-talet, hade kunnat föreställa mig hur den här historien skulle sluta. Det var lite som att jag 20 år senare plötsligt tittar upp i himmelen där änglar blåser fanfar och en gubbe med vitt skägg och vit klänning kommer ner för en trappa, räcker fram handen och säger ”jag vill skaka hand med dig Rickard för det var tufft ett tag, men du gjorde det rätta. Bra jobbat!” innan han kliver tillbaka upp igen. Nu är inte Kjell Asplund gud, men det var ändå en märkligt skön känsla.*

När verkligheten uppdragas i ovannämnda ”rättsskandaler” kan sanningen komma att bli brutal mot Rickard L Sjöberg och hans självhävdade hederlighetspatos.

Sven Å Christianson

Professor i psykologi, Stockholms universitet